

01

1. Nagykovácsi és környékének bemutatása, természeti és épített környezete

Nagykovácsi elhelyezkedése döntő mértékben befolyásolta történetét és még mai életére is kihat.

Magyar viszonylatban magas hegyek veszik körül a kis medencét, amiben a falu fekszik. A Budai-hegyek legmagasabbika (Kutya-hegy:558, Nagy-Kopasz:559) fogják közre a 350 méter magasságú medencét. Ebből adódik Nagykovács zsákfalú jellege. Közúton csak Keleti irányból Budapest felől lehet megközelíteni egy keskeny völgyrendszeren keresztül. Ősidők óta ebből előny és hátrány is származott.

A római-korban leszerelt katonák gazdálkodtak és pihentek e kis nyugodt zugban. Ezt a Nagy-Szénás oldalában talált sírkő bizonyítja, amit a sekrestye oldalába építve a mai napig is láthatunk. Egyes vélemények szerint, a katolikus templom előtt elhaladó út, ami aztán átvisz Perbálra, római út volt.

A középkorban a király kovácsai laktak itt, ezt vassalak leletek bizonyítják. A korai Kézakovácsi, Alsókovácsi, Kiskovácsi, Felsőkovácsi helynévtípus, valószínűleg a fejedelmi, illetve később a királyi udvar számára dolgozó kovácsmesterek lakhelyét jelzi. A tatárjárás során elpusztult, majd újraterlepült, a török hódoltság alatt pedig elnéptelenedett a falu. Az 1700-as évektől kezdődően a Fekete-erdő környékéről érkezett sváb telepesekkel kelt új életre. A szorgalmas svábok a mai község település szerkezetét a régi falutól nyugatabbra, az Ördög-árok patak két oldalán alakították ki. Ide építették kertes házaikat, míg a lankás hegyoldalakon hamarosan már több mint 2000 holdnyi földet vettek művelés alá. Kitermelték a közeli erdők haszonfáit, kibányázták az ásványkincseket. A községben 3 kőbánya, 2 mészégető és 1 szénbánya is működött. Ők építették a katolikus templomot 1746-ban. A Wattay család 1820-ban kezdte építeni kastélyát a falu elején, mely később Sós majd Teleki-, végül Tisza birtok lesz.

A szűk terület, a termőföldek hiánya mindig korlátozta a település terjeszkedését. Sokáig nemigen nőtt a falu, csak a XX. század vége felé indult meg a nagyarányú betelepülés és építkezés az addig meghódíthatatlan domboldalakon. Ennek ellenére továbbra is kellemes környezetben fekszik Nagykovács, az építkezéseknek és terjeszkedésnek gátat szab, hogy a belterület határa tulajdonképpen megegyezik a tájvédelmi körzet határával.

Sokáig nemigen nőtt a falu, csak a XX. század vége felé indult meg a nagyarányú betelepülés és építkezés az addig meghódíthatatlan domboldalakon. Ennek ellenére továbbra is kellemes környezetben fekszik Nagykovács, az építkezéseknek és terjeszkedésnek gátat szab, hogy a belterület határa tulajdonképpen megegyezik a tájvédelmi körzet határával.

Szerencsés módon a főváros közelsége ellenére sem irtották ki az errefelé elterülő erdőket, így Nagykovácsit minden irányból erdők veszik körül. A környező települések gyűrűszerűen övezik a községet. Budapestről a Remete-szurdokon és a Remete-hegyen keresztül gyalog is el lehet jutni, de tömegközlekedéssel is könnyen elérhető. ÉK-re Solymárt találjuk. Északra a Nagy-Szénáson átvágva Pilisszentivánra jutunk. Régen jelentős turisztika zajlott errefelé. Délnyugatra csak néhány kilométer Budajenő és Telki. Délre kicsit hosszabb út visz Pátyra.

Az egykori mezőgazdasági faluból mára "alvó" falu lett, a pesti munkahely néhány perces autóúttal elérhető. A Remete-hegy, a Nagy-Szénás és a Zsíros-hegy oldalán kialakított hétvégi telkek több ezer budapesti polgár hétvégi pihenését szolgálják. Minden évben sok turista és kikapcsolódásra vágyó keresi fel a Nagykovácsit és környékét behálózó, jelzett turistautakon a hegyoldalakat, erdőket és erdei pihenőhelyeket.

2. Nagykovácsi főterének problémái

A főtér alapvető problémája, hogy nem tud köztérként működni. Jelenlegi formájában nem alkalmas ünnepek, megemlékezések lebonyolítására, mivel csak a forgalom lezárásával tudnak a rendezvényeknek színteret biztosítani. A tér a rajta keresztül futó utak miatt két részre szakad. Az egyik részét egy kis, meglehetősen rossz állapotú park, mellette a tűzfalal lezárt parkoló, a tér másik oldalán pedig a katolikus templom, a méltatlan helyen lévő '56-os emlékmű és egy parkos terület határolja. A leromlott állapotú, jelenleg felújítás alatt álló tűzfal nem túl esztétikus térfalként zárja le a teret.

A parkoló és a mellette levő park hiába kapott nemrégiben új burkolatot, rendezetlen, rossz állapotban van. A parkban lévő kút szeméttárolóként funkcionál, látható, hogy a helyi fiatalok is itt gyűlnek össze. Ez is azt bizonyítja, hogy a faluban nincsenek igazi közösségi terek.

A buszváró is meglehetősen rossz helyen van, az autós- és autóbusz-forgalom rendezetlenül szeli ketté a területet, a kialakuló terek pedig nem mint önálló terek működnek, hanem a keresztülfutó utak által szakadnak le. Éppen emiatt funkciójuk sincsen igazán, különösen igaz ez a templom előtti területre, amely kissé rendezetlen megjelenése miatt sem kapcsolható be a tér életébe. Ehhez járul hozzá még a terület lejtése is.

A Templom tér teljes területe a szintkülönbségek miatt sem használható ki.

3. Tervezési koncepció

Tervezési koncepciónk lényege, hogy a rossz arányú és közfunkciókra csak bizonyos áldozatokkal (forgalom lezárása) alkalmas főteret új burkolatokkal, növényekkel és az egész tér rendszerének újragondolásával tegyük alkalmassá a rendezvények lebonyolítására. Ezért a füves, fás területet majdnem a Kossuth Lajos utca szintjéig feltöltenénk, így hozva létre új közteret. A területet Délről téglaburkolatos támfallal határoltuk, melyet csak egy gyalogos lépcső szakít meg. A tér tervezett 3%-os lejtése megoldja a terület csapadékvíz-elvezetését is a támfal mentén kialakítandó összefolyókban, és így a támfal sem lesz túl magas. A Kossuth Lajos utca templom előtti szakaszát az autóforgalom elől lezártuk, itt csak gyalogosok, kerékpárosok közlekedhetnek. Autóval a templom a nyugati irányból érhető el, de ide csak a mozgássérült, mentő, tűzoltó, illetve a plébániára érkező atya hajthat be. Mivel az emberek többsége a templomba kerékpárral, illetve gyalog érkezik, nem tartjuk fontosnak a templom előtt parkolók kialakítását. A gépjárművek elhelyezésére továbbra is a keleti oldalon lévő, meglévő, de újragondolt parkoló áll rendelkezésre. A területet plébánia és a takarékszövetkezet előtti szakaszon is egy térként kezeltük, mely rendezvények bonyolítására alkalmas lehet. A Kossuth Lajos utca templom előtti szakaszának lezárásával igyekeztünk bekapcsolni a templomot a tér életébe. Ezt azzal is erősítettük, hogy elbontottuk a kerítést, mivel itt most sem volt zárt templomkert. A főter burkolatát a templom előtt is megjelenítettük. A meglévő, új burkolattal ellátott lépcsőn kívül rámpákon lehet a templomhoz feljutni.

A térnek egyébként sehol sincs térfala, a templom kiszabadításával célunk volt azzá tenni.

A templomkert sarkában lévő, meglehetősen méltatlanul elhelyezett '56-os emlékmű a kerítés elbontásával kiszabadul jelenlegi zárt helyéről.

A buszforduló elhelyezésénél szóba került, hogy áthelyezzük a Kossuth Lajos utca Kereszt-mező menti végére, végül a főter nyugati oldalán alakítottunk ki egy új, burkolt buszvárót, így a busz kikerült a téren keresztülfutó forgalomból, nyugodt buszváróban kap helyet. A lakosság folyamatos növekedésével elképzelhető, hogy indokoltá válik a buszforduló tényleges áthelyezése az általunk tervezett megálló megtartásával.

A parkoló burkolata a buszforduló burkolatával megegyező burkolatot kap, a leromlott állapotú tűzfal elé intenzív zöldsávot terveztünk, hogy annak látványát eltakarjuk.

A parkolók melletti zöld területen jelenleg is áll egy ivókút, ennek helyére új ivókutat helyeznénk el.

4. Burkolatok

A burkolatok kialakításával az volt a célunk, hogy a két, egymástól leszakadó térrészt a téglák sodrásával valamennyire összekapcsoljuk. A színek kiválasztásánál figyelembe vettük a helyszínt, a környék természeti értékeit, és a tér építészeti jellegét. Ezért választottuk a templom előtti térrész burkolására a kő színére emlékeztető, homokszínű Arte Mastiek burkolatot, díszítőelemként ugyanennek fekete színváltozatát, hálós kialakítással. (Alternatívaként szóba kerülhet a Bilbao P burkolóelem is.) A megemelt területet tartó támfal feles eltolású Valerien, kézi vetésű falburkoló téglaburkolatot kap bézs és fekete elemekkel. A támfal mögött bújik meg a lépcső, melyen keresztül a dél felől érkező gyalogosok könnyen megközelíthetik a rendezvényteret. A templomkert burkolására a négyszögletes arányú Bilbao antik D burkolatot választottuk feles eltolással.

A főtér burkolatába 2 cm-es világító csíkokat helyeztünk el, melyek a téglasorokkal párhuzamosak.

A parkoló jelenlegi rendszerét alapvetően nem változtattuk, burkolata a főtér burkolatával megegyező színű, azzal a különbséggel, hogy míg ott a homoksárga alapszínbe kerültek fekete díszítőelemek, itt ez fordítva készül: fekete alapszínben a parkolóhelyek elválasztását jelöltük homoksárga csíkokkal. Míg ott nem alkalmaztunk eltolást, a parkolóban feles eltolással helyeztük el az elemeket.

A főtér részen javasoljuk, hogy a helyi lakosság jelképes összegért vásárolhasson 1-1 téglát a burkolatban, melybe a nevüket beleírathatják, így járulva hozzá a tér rekonstrukciós költségéhez és a község látványosságához.

A tér déli oldalán elhelyezett 7 szelektív hulladékgyűjtő edényt áthelyeztük a parkolók melletti területre.

5. Kertépítészet

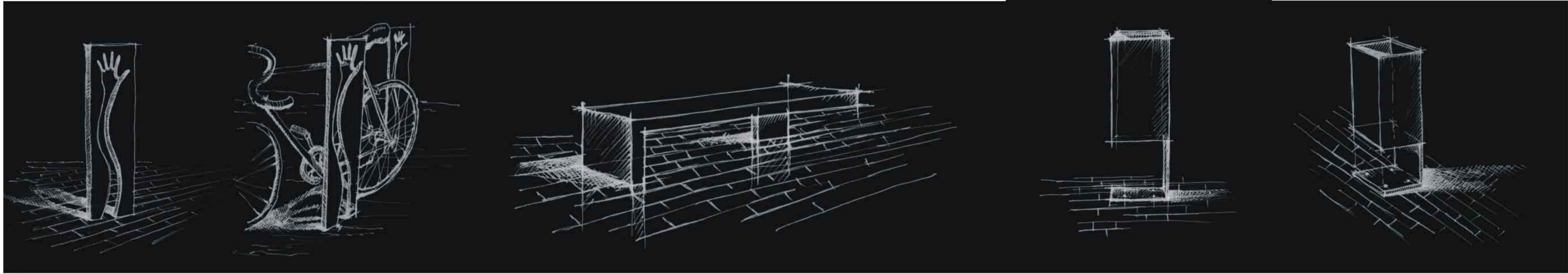
A téren csak azokat a növényeket hagytuk meg, amelyek értékesek, és beleilleszkednek a tájba, ilyenek a templom előtt lévő *Tilia cordata*-k. A többi fát, ami a Templom téren volt megtalálható, kiszedtük, mivel sem formailag, sem elrendezés szempontjából nem illettek bele a környezetbe, és voltak köztük amúgy is kivágásra várók. Magát a teret próbáltuk olyan növényekkel felöltöztetni, amelyek illeszkednek a falu környezetébe.

A templom előtti téren a letisztult formákat részesítjük előnyben, melyhez egy olyan facsoportot választottunk, ami ezt az egyszerűséget viszi tovább. A *Celtis occidentalis* (nyugati ostorfa) olyan karakterű növény, mely közrejátszi, egy szép zöldfelület kialakításában. Nem tolaodó a megjelenése, és a figyelmet sem vonja el, hanem légies, szellős érzést kelt, mely alatt kellemesen eltölthetik az emberek az időt. Közvetlenül a templom előtt lévő hatalmas *Tilia cordata*-kat (kislevelű hárs) megtartottuk, mivel nagyon értékesek, és nagymértékben hozzátesznek a tér szépségéhez.

A buszforduló közelében lévő parknál is ugyanígy folytatjuk az egyszerű formát. A tervezés során kialakult háromszög formájú területnél, a növények színeivel játszottunk, melyek feldobják az ingerszegény környezetet. Ezeket sávokban helyeztük el, hogy a különböző színek váltakozzanak, így következnek egy más után: a *Pyrachanta coccinea* (tűztövis) pirosuló termései, a *Philadelphus* sp. (jezsámen) fehér illatos virágai, a *Forsythia suspensa* (aranyvessző) tavasszal nyíló sárga virágai, a *Berberis vulgaris* (sóska borbolya) bordó levelei, a *Cornus amomum* (kéktermésű som) kék színű termései. Az ágyások végére váltakozva *Fraxinus ornus*-t (virágos kőris) és *Acer pseudoplatanus*-t (Hegyi juhar) tettünk. A parkoló másik oldalára egy sor *Tilia cordata*-t (kislevelű hárs) helyeztünk el, melynek aljnövényzete, a kék termésével díszítő *Berberis julianae* (Júlia borbolya).

A parkolóhoz felvezető lépcső egyik oldalán *Lavandula angustifolia* (levendula) ágyást, a másik oldalán csökkenő sorrendben elhelyezkedő növényeket terveztünk.: *Ligustrum vulgare* (fagyal), *Kerria japonica* (boglárika cserje), *Cariopteris incana* (Kínai kékszakáll).

6. Utcabútorok

Egyszerű vonalvezetésű, nemes anyagú utcabútorokat terveztünk, melyek, mint például a kerékpártárolók, köztéri szoborként is megállnák helyüket.

A buszvárót nem önálló utcabútorként fogalmazzuk meg, hanem a buszfordulóba épített, áttört építmény részeként, mely turistainformációként funkcionál

Az épület templom irányába eső oldal mellett pihenőpadokat és kis vízfelületet helyeztünk el, ahová a tetőről vízesésszerűen csobog le a víz.

A térvilágítást egyszerű, szögletes oszlopszerű lámpatestekkel kívánjuk megoldani, érdekes fényhatásokat szeretnénk elérni a burkolatba rejtett keskeny fénycsíkokkal is.

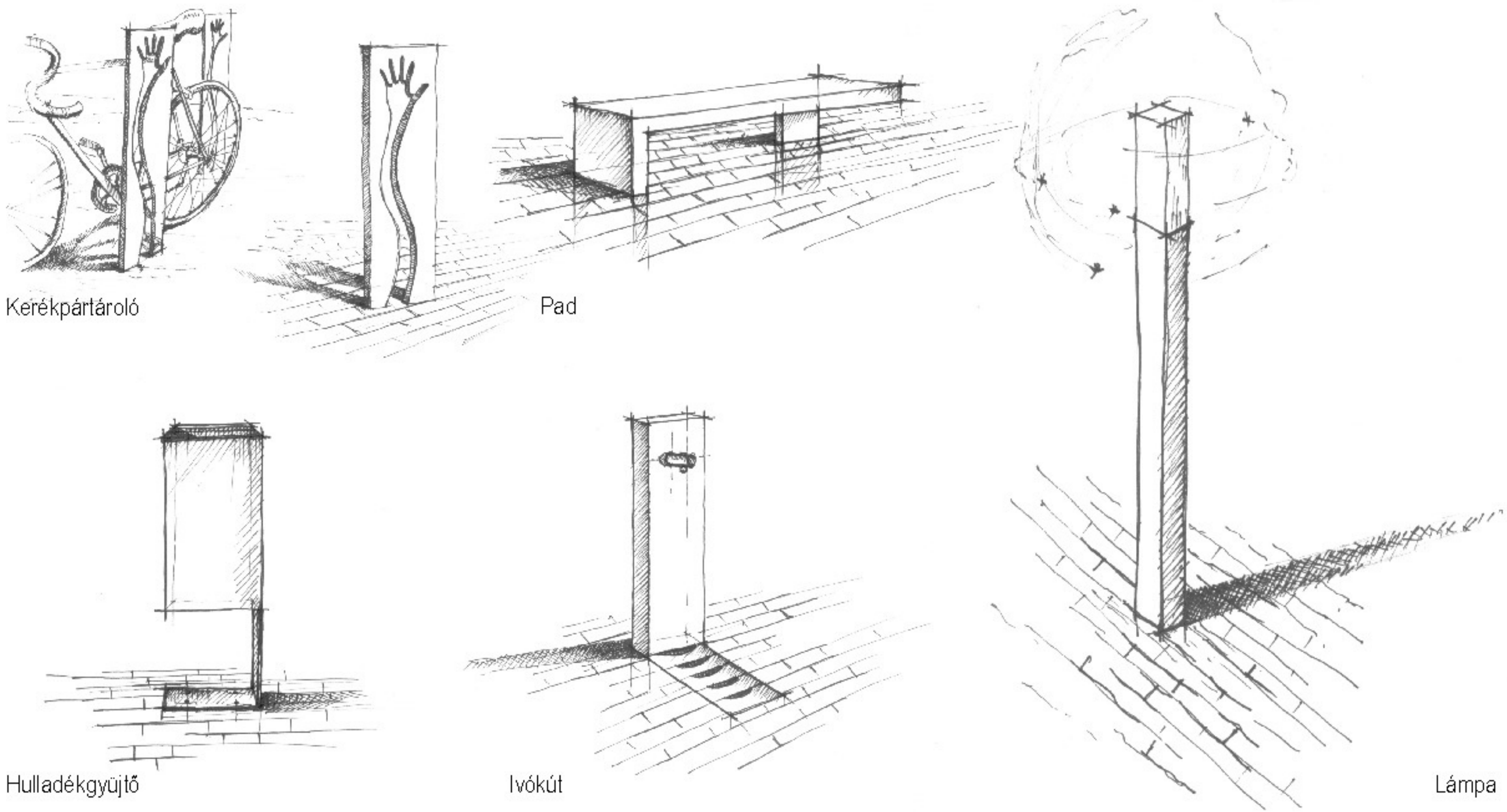

Hosszmetszet

Keresztmetszet

Utcabútorok

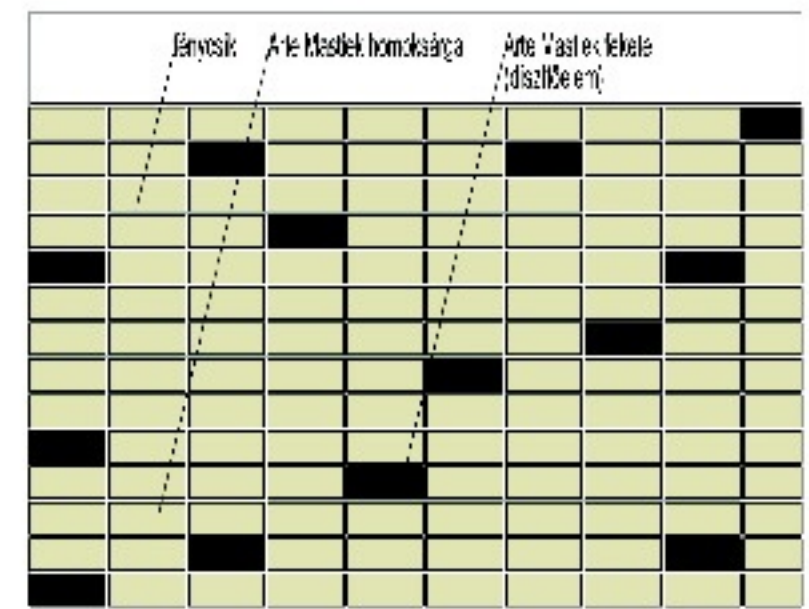
Kerékpártartó

Pad

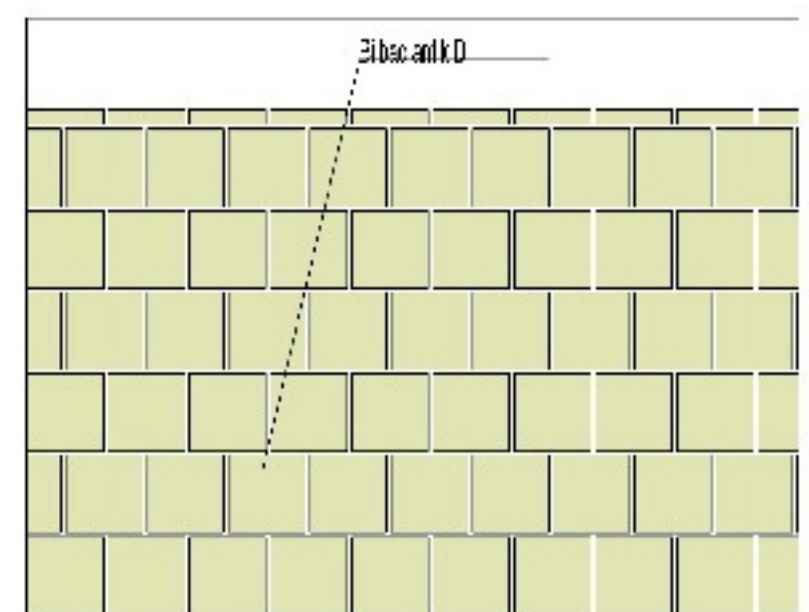
Hulladékgyűjtő

Ivókút

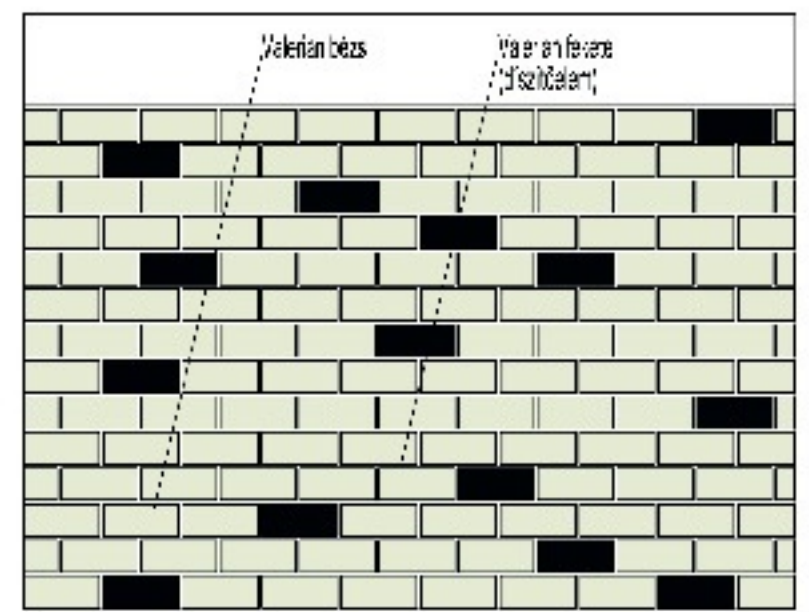
Lámpa

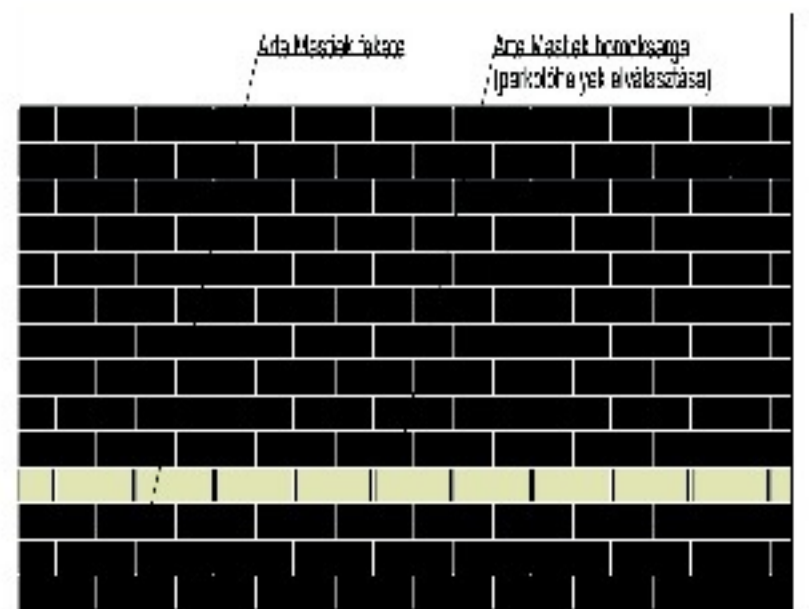
Tempлом tér, buszforduló burkolata 1:20

Tempлом előtti tér burkolata 1:20

Támfal burkolata 1:20

Parkoló burkolata 1:20